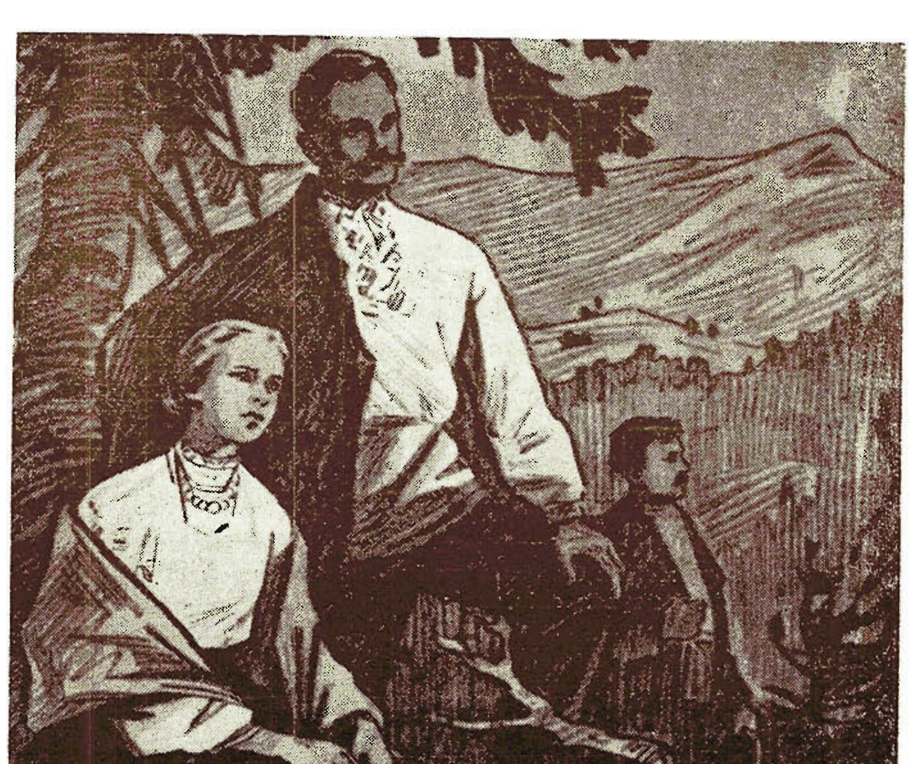
ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW
A CHILDREN'S MAGAZINE

ТРАВЕНЬ-ЧЕРВЕНЬ 1971
РІК XVIII. Ч. 5-6 (201-202)

Таня Ковалюк з Монтреалю, Канада, пише:

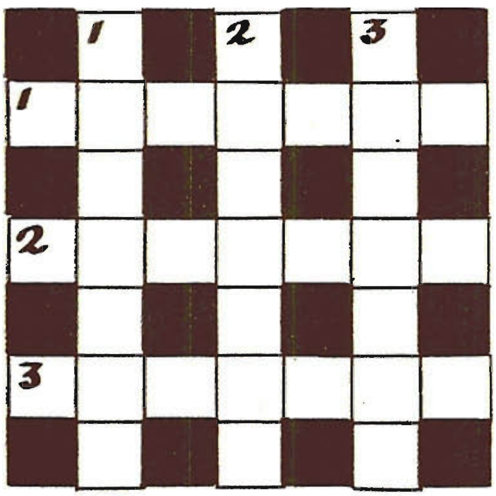
Дорога „Веселко"! Я дуже люблю Тебе читати, особливо загадки. Я вже маю майже сто чисел „Веселки". Мені тато часами читає байки і загадки, а я їх розгадую. Приходь дальше до мене.

Відповідь Редакції: Дорога Таню! Дякуємо за листа. Чому не присилаєш відгадок до Редакції? „Веселка" буде до Тебе приходити кожного місяця.

Щиро вітаємо!

МАГІЧНИЙ КВАДРАТ

В нарисовану тут фігуру впишіть 3 слова із семи букв так, щоб можна було читати їх поземо й доземо. А значення цих трьох слів такі:

1. Той, хто останній залишає корабель, що потопає.

2. Країна в Азії, яка бореться проти комуністів за свою свободу.

3. Літній час відпочинку для школярів.

Загадка

Який це потяг,
Що без коліс,
А люди ним їздять
Угору і вниз?

ЧУДЕСНИЙ ДІМ

Був білий дім,
Без вікон дім,
І щось застукало у нім...

Розбився дім, і з дому вмить
Маленький мешканець біжить,
Живенький і тепленький,
Пухнастий, золотенький.

Б. Д.

ДИВНИЙ МУЗИКА

Трубу велику має,
Та на ній не грає.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК І РОЗВ'ЯЗКИ РОЗВАГ ЗА КВІТЕНЬ Ц. Р.: ЯК ЗВУСЯ? Яйце-писанка. **ГОЛОВОЛОМКА:** 1. Полтава. 2. Наталка. 3. Каталог. 4. Отара. 5. Баталіст. 6. Отаман. 7. Котара. 8. Атака. **МАТИ Й ДІТИ:** Квочка й курятка. **АКРОСТИХ Л. ГЛІБОВА:** Ластівка.

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редаґує Колеґія з членів Об'єднання Працівників для Дітей і Молоді. Річна передплата становить у ЗСА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Обкладинка роботи Ніни Мриц.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"

Published monthly, except June to September Bi monthly
at Jersey City, New Jersey
81-83 Grand Street — Jersey City, N.J. 07303
Subscription $4.00 per year.
Entered as Second Class at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Іван Франко й Леся Українка в Карпатах

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрація Е. КОЗАКА*

ТРАВЕНЬ

У цвіту черешні-вишні,
У цвіту п'янкі бузки,
Ніби знов сніги колишні
Впали з хмари на садки.

По зеленому помості
Мчиться лицар молодий —
О, прийдь до нас у гості
І прийми у збросносці,
Світлий Юрію святий!

Р. ЗАВАДОВИЧ

ЯК НАСТАНЕ ТРАВЕНЬ...

Як настане травень,
То зазеленіє
По долинах, горах
Молода трава,
І розквітнуть квіти,
Гарні, наче мрія,
Їх красу списати —
Марні всі слова!

По садках, городах
Будем їх збирати,
Будемо сплітати
Запашні вінки
Й понесем до церкви,
Щоб Пречиста Мати
Поблагословила
Всіх нас, діточки!

К. ПЕРЕЛІСНА

МОЛИТВА

Роже, Господи Ісусе!
На колінцях я молюся —
Всі гріхи мені прости
І від лиха захисти.

Просвіти моє серденько,
Щоб я вчилася гарненько,
Щоб і вдома і у школі
Не робила зла ніколи,

І щоб тата шанувала,
Щоб матусі помагала,
Щоб жили ми всі здорові,
Завжди в мирі і любові.

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрація Ю. КОЗАКА*

НЕСПОДІВАНКА

Матуся дуже любить свою Марусю і часто робить їй несподіванки: то покладе непомітно між іграшки нову ляльку, то засуне в кишеню плащика коробку з солодкими бубликами. Маруся зразу дивується, звідки це взялося, а матуся ніби нічого й не знає, тільки усміхається. Але Маруся — догадлива дівчина, і все кінчається голосними поцілунками.

— „Яка добра моя матуся! — думає не раз Маруся. — Мушу їй якнебудь віддячитись. Мушу і я зробити їй несподіванку!"

Мама виходить до крамниці й каже:

— Посидь сама, донечко! Ось тобі гарна книжечка з малюнками, розглядай! Я незабаром вернусь!

— Добре! — відповідає Маруся і думає: „Ось і пора на несподіванку! Помию горнятка й тарілки. Матуся, бідненька, і без того має багато роботи. Прийде, глип! — усе чистеньке!"

Приставила до мийниці крісло й почала мити. На щастя, посуду було небагато. Як мила, так мила, але впору справилася з роботою.

Приходить мама, дивиться — нема ні тарілок, ні горняток. Відчиняє шафу — все стоїть на своєму місці. Глянула на Марусю — дівчинка поважно, дуже поважно розглядає малюнки. Та ця велика повага тривала лише коротесеньку хвилину. Маруся не могла стриматись і вибухнула сміхом. Мама теж засміялась.

— Ах, ти моя господиненько! Ану погляньмо обидві, як ти помивала.

І стала добувати з шафи тарілку за тарілкою, горнятко за горнятком. Розглядала і приговорювала:

— Отут недомила . . . тут крупинку лишила . . . а тут — перемила . . .

— Збила? — скрикує Маруся, нараз споважнівши.

Справді, на тарілці подовгаста тріщина. В Марусиних очах блиснули сльози.

— Боженьку! Мамочко! Я ж не хотіла! Я думала — несподіванка . . .

Але мама не гнівається. Вона пригортає до себе зажурену дівчинку і каже:

— Я знаю, донечко! Ти хотіла мені помогти. Але помивати пóсуду ти ще не вмієш. Всього треба спершу вчитись, коли на це настає пора . . .

Прошу не гніватись! — шепче Маруся. — Я хотіла для вас щось добре зробити . . .

— Як будеш добра, то це буде найліпше, що зробиш для мене! — відповідає мама.

І мамина рука м'яко погладила кучеряву голівку Марусі. Матусина долоня стерла з серця ввесь несподіваний смуток.

Сонце виглянуло з-за хмарини й розсипало сяйво по кімнаті.

Матуся перемиває ще раз посуд, а Маруся стоїть поруч, і обидві сміються.

Пояснення-словничок: **несподіванка — surprise; коробка — box, case; впору — вчасно (at the right time); тріщина — crack.**

ПОМІЧНИЦЯ

Дівчинка я не маленька,
Не люблю задовго спати,
Устаю щодня раненько
Йду матусі помагати:
Щось подати, підмести,
Чи до хати принести . . .
Так щоранку, що я зможу,
Любій мамі все поможу,
А вона мені за те
Гарно кіску заплете!

М. Матула

Б. ДАНИЛОВИЧ

ТАРАСИКОВА МАМА

Тара́сик — синок моєї сусідки. Я з ним часто розмовляю. Сідаємо удвох на ґанку, коли вже зовсім вечоріє. Тарасик любить розказувати. Про себе, про школу, про товаришів у Пласті. Вчора розказував мені про свою маму. Я записав.

„— Не знаю, коли мама встають уранці, — став розказувати Тарасик. — Завжди будять мене о сьомій. Вони тоді вже вбрані, а сніданок готовий на столі. Перед сніданком мама завжди перевіряють, чи я як слід умився. Снідаю з мамою, бо тато їдуть раніше до праці. Після сніданку виходимо разом: мама — до своєї праці, я — до школи. Мама вертаються разом з татом. Їдучи додому, тато привозять автом маму. По дорозі купують харчі.

Утрьох їмо обід, бо він майже ввесь готовий у холодильнику. Тільки б пригріти. А коли мама готують обід? Хіба рано вранці, коли я ще сплю. Так само не знаю, коли мама поладнали мої подерті панчохи. Вчора був дощ, і я промочив ноги. Хотів змінити панчохи. Дивлюсь: поладнані й випрані лежать на моїм ліжку. А я їх позавчора скинув і лишив під ліжком. Коли ж їх мама поладнали? Хіба пізно ввечері, як я вже спав.

Сьогодні перед обідом, як я мив руки, мама глянули на мене і сказали:

— Ого! Щось з тобою не в порядку! А що там було в школі?

І як мама могли знати, що взагалі „щось було" зі мною в школі? Під час навчання я розмовляв з сусідом, і наш учитель скартав мене. Дивно, мама тільки глянуть на мене і вже все знають. Кажуть, що пізнають по моїх очах. Думаєте, що сварили мене? Зовсім ні! Але посумніли. І це було найприкріше. Краще, щоб таки були насварили!..

Я сів писати задачу на завтра. Мама й тато розмовляли. Я чув, як мама сказали:

— Коли б пощастило сьогодні хоч трохи почитати!..

Не знаю, чи вспіли мама дещо почитати, бо ще мусіли готовити вечерю, прибрати мешкання й провітрити його. Так щовечора. І щовечора допильновують, щоб я гаразд помився і почистив зуби. А коли я вже в ліжку, то сідають коло мене й розмовляють зі мною. Я дуже люблю ці вечірні розмови і спільну з мамою молитву перед сном. На добраніч мама цілують мене, а я цілую маму".

Тарасик скінчив розказувати і пригорнувся до мене. Я ніжно погладив русяву голівку свого малого приятеля.

Пояснення-словничок: **ґ а н о к — porch; х о л о д и л ь н и к — refrigerator; к а р т а т и — зробити догану (to reproach, to reprimand); п р о в і т р ю в а т и — to air, to ventilate; р у с я в и й — blond.**

Ніна КАЛЮЖНА

БІЛИЙ БУЗОК

(Ілюстрація Н. Мриц)

„Мамо, мамо, глянь швиденько:
Під вікном розцвів бузок,
Наче хмаронька біленька
Опустилася в садок.

Простяглась аж в хату гілка,
Та пахуча, та густа,
А над нею в'ється бджілка,
Вся від сонця золота.

По садочку ходить вітер,
Грає пісню на гіллі,
Посипає білим цвітом,
Наче снігом, по землі.

НАЙМОГУТНІШЕ СЛОВО

Дуже-дуже давно, коли ще в Єгипті панували володарі-фараони, жив там славний мистець. Вирізьбив він з каменю чимало різних статуй, але найбільшу славу придбав собі різьбою, яку назвав Великий Неб. Вона являла собою велетенського лева з обличчям людини. Греки назвали цю статую Сфінкс. Ніхто не знав, що вона означає. Сфінкс стояв коло пірамід і таємничо дивився на пустелю.

Про Сфінкса збереглася цікава леґенда.

Люди оповідали, що невідомий мистець, який вирізьбив Сфінкса, закляв його якимсь таємничим словом. Ніхто не знав цього слова, але це мало бути наймогутніше в світі слово. Це слово, вимовлене серед нічної тиші при сяйві місяця в повні, зможе оживити камінного Сфінкса.

До Сфінкса приходили фараони, книжники і жерці. Кожний з них вимовляв слова, що, на його думку, належать до могутніх.

Один фараон, що нагромадив у державній підземній скарбниці велетенські скарби, промовив до Сфінкса:

— Багатство! Золото! Скарби!

Камінний Сфінкс мовчав . . .

Інший фараон, що мав велике військо і завоював багато сусідніх країн, вигукнув:

— Могутність! Сила! Влада!

Сфінкс і не ворухнувся, тільки вітер з-поза його спини кинув у вічі гордого фараона пригорщу піску.

Володарка-фараон, що збудувала могутню воєнну фльоту і прославила Єгипет перемогами своїх моряків, крикнула:

— Слава!

Дарма! . . Тільки серед пустелі завили гієни, мов насміхаючись з цариці.

Учений книжник, що переклав тисячі слів на лівійську мову, привіз на ослі увесь свій словник, написаний на сувоях папірусу, сів перед Сфінксом і став читати слово за словом. Думав, що натрапить і на те закляття, яке мало бути для Сфінкса наймогутнішим словом.

Він так захопився читанням, що не бачив і не чув хижого лева, який до нього підходив. Коли книжник дійшов до слова „мудрість", лев ударив його могутньою лапою і вбив. А Сфінкс далі німо дивився в далечінь . . .

Одного дня ізраїльський нарід, що був тоді в єгипетській неволі, відмовився від послуху своїм панам і вийшов у пустелю.

На самому кінці походу бігла жінка з маленькою дитиною на руках і з торбиною на плечах. Важко їй було бігти по розпалених пісках, вона щораз більше залишалася позаду і врешті зовсім відстала від своїх. Добігши до статуї Сфінкса, жінка знемогла: затремтіли руки-ноги, закрутилася голова.

А погоня вже недалеко . . . Ось-ось надбіжать грізні єгипетські вояки, дитину віднімуть, а жінку, може, й уб'ють . . .

Нещасна мати, напівпритомна від страху й горя, поклала дитину біля Сфінкса, відкинула набік торбу з харчами, а сама останками сил побігла далі, щоб відвести погоню від того місця, де лежала дитина.

Через деякий час пустелю залягла мертвецька тиша. Замовкли зойки втікачів і сердиті крики вояків. Тільки з неба рясно сипав на піски бліде світло місяць у повні, так само таємничий і загадковий, як Сфінкс.

Раптом дитинка прокинулась. Розплющила очі — кругом тихо, пусто . . . Маля відчуло, що воно саме-самісіньке, що коло нього нема тієї постаті, яка в таку хвилину завсіди нахилялася над ним. І тоді серед тиші пустельної ночі ніжно прозвучало ледве чутне слово: „Мамо!"

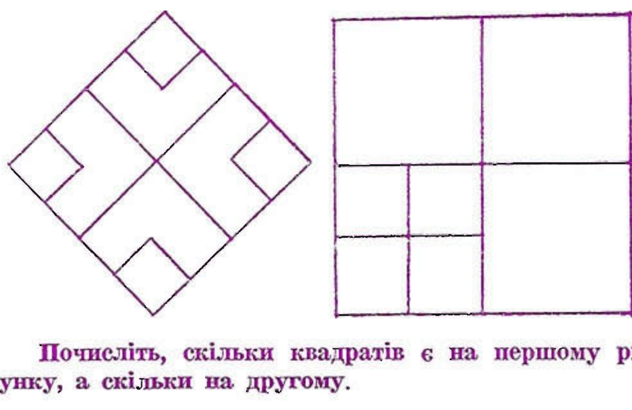
І сталося диво. Сфінкс стрепенувся, похилив голову й подивився живими очима на дитину. Потім витягнув величезні кістляві лапи і ніжно пригорнув малятко до себе. Притулив його до своєї груді і заколисав.

До самого світанку, аж поки з сусідньої оази не надійшли пастухи, Сфінкс колихав, пестив і годував дитину, що пробудила його з вікового сну наймогутнішим у світі словом „мама".

За Наталеною К.
опрацював М. Маморський

Пояснення-словничок: Піраміди — високі камінні гробниці старовинних єгипетських володарів; **місяць у повні** — full moon; **жрець** — поганський священик (pagan priest); **влада** — power, authority; **пригорща** — дві жмені (handful); **спина** — back; **сувій** — звинений папір або тканина (rool); **маля** — малесенька дитина (baby); **стрепенутися** — здригнутися (to start); **кістлявий** — bony.

ЗАГАДКА З КВАДРАТАМИ

Почисліть, скільки квадратів є на першому рисунку, а скільки на другому.

Іван ФРАНКО *Ілюстрація М. ЛЕВИЦЬКОГО*

МІЙ ЗЛОЧИН

(Скорочено)

1.

Власне надійшла весна, один із перших гарних, теплих днів. Перший раз по довгій зимовій неволі в тісних хатах ми, сільські хлопці, могли побігати собі свобідно. Ми вибігли на сіножать, що ще була гола й сіра від скиненої недавно зимової перини. Тільки десь-не-десь проколювалася із землі свіжа зелень.

Над нами здвигалося темносинє склепіння неба, всміхалося сонце, а на далеких вершках Карпат блискотіли ще здорові снігові шапки, мов іскристі діямантові корони. Та їх краса не зворушувала нас надто дуже, бо ми почували кожної хвилини холодний зимовий подув, що йшов від них униз до сходу сонця.

Та все те не всилі було попсувати нашу весняну радість. Ми ходили, скакали, підскакували й бігали довкола, відвідували всіх наших знайомих: старого, могучого дуба на краю лісу, що то по його кріпких конарах ми літом лазили навзаводи з вивірками; високу похилену березу із жалібно навислими тоненькими гілками, що ми їх звичайно уживали за гойданку на велику гризоту пана лісничого; тихі криниці в лісовій гущавині, де ми, позасідавши за грубими яворами та в'язами, не раз придивлялися вечорами лисам, борсукам та диким кабанам, що сюди приходили пити; і, вкінці, глибокі, чисті млинівки, де ми щонеділі з гаками чатували на щупаків, а коли припікало сонце, з криком і реготом освіжувалися в чистій, холодній воді.

— Псс! Псс! — засичали наraз два чи три хлопці, що йшли переді мною, схилилися до землі й поповзли наперед, намагаючися обступити довкола один корч.

— А там що таке? Що там таке? — запитав я поневолі також шепотом.

— Птах! Птах! Не бачиш його?

— Де він? Де?

— Ось тут у корчі. Лови! Ми ще такого не видали. Не літає, мабуть, лиш бігає.

Поки ще хлопці обступили корч, я пішов просто до середини корча, обережно розгорнув густі гіллячки й побачив справді невеличкого пташка, що сховався в торішній траві. Не знаю, чи був

він ослаблений, чи переляканий, досить, що, побачивши мене над собою, не полетів і не побіг, і я в цій хвилині мав його в руці. Всі хлопці позбігалися, аби побачити мого бранця.

— А, який гарний!

— Такого пташка я ще не бачив ніколи!

— Глянь лише на його очі!

— А його пір'ячко!

Це був маленький болотяний пташок, який в нашій підгірській околиці показується дуже рідко. Пір'я на ньому було попелясто-сіре з легеньким перловим полиском, дзьобик тоненький.

2.

Я приніс його на подвір'я. Він сидів спокійно в моїй долоні і не пручався. Я чув його м'яке пір'ячко і його тепле тіло.

— „А смачне мусить бути його м'ясо! — стрілила мені нараз думка в голову. — А що, якби його зарізати й дати спекти?"

— „Пусти його! Пусти його! — шепче щось, мов добрий янгол, у моїм нутрі. — Адже бачиш він такий маленький. Навіть заходу не варто, щоб його пекти."

— Ет, що там! — скликнула дитяча впертість і в найближчій хвилині я відкрутив головку малому, гарному пташкові. Він тріпнув раз чи два своїми тоненькими ніжками, з шийки виплило дві чи три крапельки крови, і малого, гарного пташка не стало. В моїй долоні лежав холодний бездушний труп.

І нараз зломилася, розвіялася вся моя впертість, моя завзятість, моє самолюбство. Я почув виразно, що я оце зробив щось безглузде, огидливе, що я допустився безсердечного вбивства, навалив на себе провину, якої не відпокутую й не відмолю ніколи. Адже я знівечив зовсім безцільно таке гарне, невинне життя! Ось тут на вільнім, Божім світі, перед лицем цього ясного, теплого, весняного сонця, я видав і сповнив жорстокий, нічим не мотивований засуд на смерть. Тепер я почув зовсім ясно й виразно, що це вбивство було зовсім безцільне. Аджеж цього бідного трупика я не зможу ані обскубати, ані їсти. Ні, я не мав сили навіть ще раз поглянути на нього. Я випустив неживого пташка з руки й засоромлений, стурбований, пригноблений і змішаний побіг геть, геть від нього, щоб не бачити його, щоб затерти в душі навіть споминку про нього. Мені дуже хотілося плакати, але я не міг; щось немов кліщами стискало мою душу, і вона не могла в сльозах вилити свого болю. Маленький, гарний пташок лежав у моїй душі, я поніс його з собою й мені здавалося завсіди, що він глядить з тихою резиґнацією, потакує головкою й шепче:

— Ах, я це знав, що пропаде моя весна, що неволя буде заразом і моя смерть!

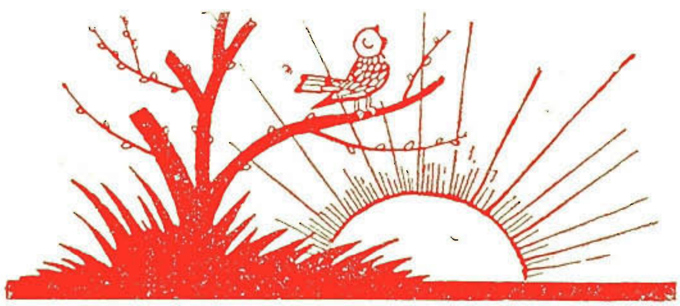
У м'якому, вразливому дитячому серці не довго тривалі ці турботи. По двох-трьох днях я вже забув пташка і його нещасну долю. Забув, бачилось, назавсіди. Враження мойого злочину залягло десь у темнім куті моєї душі й звільна його приспали, прикрили й погребли інші враження, інші спомини.

А проте, воно не завмерло. Минуло цілих двадцять літ; і коли на мене звалився перший, великий удар нещасливої долі, коли я молодий, з серцем повним жаги, бажання жити й любити, посеред чудового літа сох і в'янув у тюрмі й мусів почувати, як розбивалися мої надії, як без милосердя толочено, розтоптувано, нівечено та руйновано все те, що я вважав найдорожчим скарбом моєї душі, тоді серед тривожної, безсонної ночі явився мені той маленький, гарний пташок, шпигнули мене в саме серце його сумні, повні тихої резиґнації оченята, прошептали мені його повільні рухи ті несамовито страшні слова:

— Ах, моя весна пропала! Я в неволі. Знаю, вже знаю, чим то скінчиться!

І відтоді я не можу позбутися того спомину. Він затруює мені кожну хвилинку щастя, розбиває мою силу й відвагу в нещасті. Він мучить моє сумління грижею, і мені здається, що все дурне, безцільне, жорстоке й погане, що я тільки зробив у своїм житті, скристалізувалося в конкретний образ оцього малого, невинно замордованого пташка, щоб тим докучливіше мучити мене. Тихими ночами я чую, як той пташок тихо-тихо стукає дзьобиком у шибу, і я прокидаюся зі сну. А в хвилинах тривоги й розпуки, коли лютий біль запускає кігті в моє серце й грозить ось-ось зломити силу моєї волі, мені здається, що я сам той маленький, слабосильний пташок. Я чую, що якась уперта, завзята й нерозумна сила держить мене в жмені, показує мені привиди свободи й щастя і може в найближчій хвилині без причини й цілі скрутить мені голову.

Пояснення-словничок: **сіножать** — левада (meadow); **склепіння неба** — firmament; **конар, гілляка** — branch; **навзаводи** — наперегони (trying to outrun each other); **явір, в'яз** — рід дерев (sycamore, maple, elm); **борсук** — badger; **кабан** — дика свиня (boar); **млинівка** — віднога річки, вода якої порушує млинові кола (mill stream, mill brook); **бранець** — невільник, полонений (captive, prisoner); **пручатися** — кидатися (to resist, to kick); **споминка** — згадка (recollection, reminiscence).

КОЛОДЯЖНЕ

Леся Українка народилася сто років тому в місті Звягелі, але частину свого дитинства, юнацький і молодий вік, приблизно від 10-го до 28-го року життя, провела здебільша в селі Колодяжному, Ковельського повіту, на межі Волині та Полісся. Її батьки, Петро й Ольга Косачі, були заможні, освічені люди. Після того, як купили вони в Колодяжному земельну посілість з просторим будинком і господарськими будівлями — клунею, стайнею, короварнею тощо, побудували ще два менші доми — „білий" і „сірий". У „білому" домику з бальконом проживала Леся. Тут вона читала, писала й думала, як це роблять усі великі письменники. Біля житлових будинків були чудові квітники та декораційні кущі, а далі великий сад. За садом простягалося поле й пасовище. З двох боків підступав до оселі ліс, у ньому навесні цвіло багато конвалій. Леся так дуже їх любила, що присвятила їм один із своїх перших віршів. У лісі водилась усяка дичина — лосі, дикі кабани, лиси тощо.

До Колодяжного приїздили влітку в гостину або й на довший відпочинок свояки і друзі Косачів, у дворі завжди було гамірно й весело, в гарячі дні обіди й вечері подавалися під старим каштаном, що ріс, мов величезний парасоль, перед головним будинком.

Одного разу Косачі запросили в гостину славних львівських гостей — Івана Франка з родиною. Франко був на 15 років старший від Лесі Українки, але в літературі вони були мов брат і молодша сестра. Разом з Шевченком становлять вони трійцю найвизначніших письменників і духових провідників України. Про перебування Франка в Колодяжному написала наймолодша Лесина сестра Ізидора таке:

„За великим будинком тягнувся великий овочевий сад — біля самого дому старезні груші та яблуні . . . В кінці саду саджавка. Вода в цій саджавці була протічна, струмочок впадав з невеличкого ставка, що був за межами садиби, а в другому кінці саджавки витікав. На дні було кілька джерел . . . В намулі саджавки водилися раки, і я пам'ятаю, як Іван Франко, що гостював у нас з своєю дружиною і дітьми, з захопленням ловив їх. Пригадую, як він убраний бродив у воді і, коли вилазив з води, то спокійно відривав п'явки, що, бувало, начіпляються йому до босих ніг. На нас, дітей, це робило велике враження."

Треба додати, що Франко був завзятий рибалка; у неглибоких річках і потоках Підкарпаття, де виріс, він найрадше ловив рибу просто руками, без вудки чи сітки. Робив це „для спорту", для внутрішнього задоволення, і зловлена та викинена на берег риба вже його не цікавила.

Двір у Колодяжному був теж і школою майже для всіх дітей родини Косачів. Було їх шестеро: Михайло, Лариса (Леся), Ольга, Оксана, Микола та Ізидора. Косачі не хотіли посилати дітей до ворожих українській справі московських шкіл, а інших за панування царів не було. Діти виховувалися вдома під опікою матері й училися також під проводом окремих учителів. Мама Ольга, відома письменниця, що прибрала собі псевдонім Олена Пчілка, напочатку сама вчила своїх старших дочок, Лесю та Ольгу, французької і німецької мови, а потім їх возили на науку до французьких і німецьких учителів у недалекому місті Ковлі. Вивчивши добре обидві мови, Леся пізніше вчила їх свою молодшу рідню — Оксану, Миколу й Ізидору. Вона опікувалася ними, мов мати, читала їм, оповідала, робила іграшки, ляльки, підготовляла з ними театральні вистави.

Леся не ходила до школи, бо ще дитиною захворіла на туберкульозу костей, коли перестудилася під час йорданського водосвяття. Проте, ця особливо талановита дівчина здобула вдома небувало високу освіту, була дуже начитана в українській і всесвітній літературі, а її роздумування над життям, світом і долею поневоленого московськими царями рідного народу дали почин до написання чудових і мудрих творів.

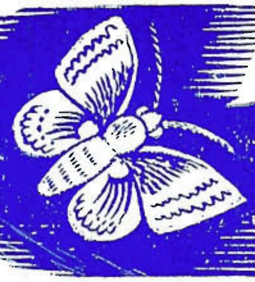
Тридцять літ Леся боролася з своєю тяжкою недугою, зазнаючи великих терпінь.

В 1899 р. після операції ноги у Берліні Лесі на деякий час полегшало, але лікарі порадили їй залишити вогкий клімат Полісся і переселитись у здоровші околиці. Тоді Лесині батьки переїхали з родиною на Полтавщину, на хутір „Зелений гай" біля містечка Гадячого.

І так, на 28-ім році життя молода письменниця попрощалася з Колодяжним, де прожила 18 років свого життя і де написала частину своїх творів.

Р. Завадович

Пояснення-словничок: з е м е л ь н а   п о с і л і с т ь — land-estate; ж и т л о в и й   будинок — будинок, де живуть люди; к о н в а л і я — lily of the valley; д и ч и н а — тварини, що живуть дико; л о с ь — elk; д и к и й   к а б а н — wild boar; к а ш т а н — chestnut-tree; с а д ж а в к а — small pond; с а д и б а — country-seat, country house; н а м у л — silt, slime; п'я в к а — leech; в у д к а — angle; с і т к а   рибальська — dragnet.

Леся Українка
МЕТЕЛИК

(Ілюстрації П. Холодного)

Бідний нічний сірий метелик сидів у темному вогкому льоху, за бочкою з капустою. Сидів він сумно, стуливши свої темні крильця. Так смутно йому було, дармащо не був він таким самотнім, — мав таки сусіда: сусід той був лилик. Але з того сусідства невелика була користь для метелика: лилик був неговіркий, понурий і до того ще з якимсь презирством дивився на бідного метелика, — сказано, нерівня!

Лилик сидів тихо в своєму куточку, ні за чим не жалкував та нічого й не бажав, хіба тільки кута ще темнішого, щоб сидіти там спокійно і ніколи того прикрого, вразливого світла не бачити. Правда, тут у льоху теє світло не дуже докучало, — а все таки часами дехто надходив зі свічкою, навіть часом над бочкою нахилявся, набираючи капусти, — і це було дуже прикро лиликові. Коли б сила, він теє світло крилами згасив навіки!

Метелик на своїм недовгім віку ще не бачив світла, душею тільки чув, що десь є сторона краща, ясніша, ніж його рідний льох, бо часом з малого віконця, що було в льоху, падав блідесенький промінь. Та не міг метелик розібрати, що то воно таке теє світло і яке воно повинно бути. У темному куточку промінець той був ледве примітний, — тоненький, як ниточка, та блідий, мов погляд недужої дитинки. Летіти шукати того світла метелик не мав відваги й сили.

Хто знає, може наш метелик так і вік свій короткий звікував би у темряві самотній, — та інша доля судилася йому. Якось прийшла служниця по капусту до льоху та й поставила свічку долі, якраз навпроти метелика. Боже, яким величним, блискучим, повабним здалося метеликові те світло! Він затріпотів крильцями і хотів кинутися на нього, але служниця в ту хвилину взяла свічку й подалася геть із льоху. Не втерпів метелик, забув своє безсилля, забув свою несвідомість. „Світло, світло!" — і полинув за ним. Лилик тільки свиснув йому вслід, потім заліз ще далі за бочку й заснув. Нічого йому ніколи не снилося. А метелик летів та й летів за тою свічкою так швидко, скільки сил було в його крильцятах.

Аж ось опинився у великій кімнаті, де сиділо за столом велике товариство. На столі стояла ясна-ясна лямпа, — метелик аж оторопів від того проміння і безсилий упав на стіл, тріпочучи крильцями. Хтось із товариства хотів був його прогнати зі стола, але він, опам'ятавшися, знову зірвався й почав кружляти понад лямпою щораз меншими і меншими колами: хотів бачити якнайближче те ясне сонце, яким йому здавалася лямпа. Чи думав він, що там життя стратить? Хто ж бачить смерть у сяєві? Воно горить, миготить, міниться, — там світло, там життя! Метелик летить все ближче, ближче до згубливого світла. Даремне його відганяли. І от влетів він у самий полумінь. Тріснь! Оце ж йому й смерть! Лямпа спалахнула, а далі знову почала горіти з такою самою ясністю, як і перше. „Дурне створіння! — мовив хтось із товариства: — Хто велів йому летіти на вогонь? І женуть його, так ні, лізе! Дурному дурна й смерть!"

А хіба ж розумнішою була б його смерть, якби він навіки заснув у темному льоху? Те світло спалило його, але він рвався на простір! Він шукав світла!

Завдання: Поясніть цю казку. Що означає темрява, а що світло? Кого розуміє Леся Українка під постаттю лилика, а кого під постаттю метелика? Що вам більше подобається — лилик, який хоче провести все життя у темряві, чи метелик, який змагає до світла? З чим пов'язане змагання до світла? Що, на думку Лесі Українки, вартісніше — животіти й нидіти ввесь вік у темряві, чи змагати до світла, хоч може прийдеться заплатити й життям за цей ідеал?

Казка „Метелик" написана 1890 р. Вона була друкована в дитячому журналі „Дзвінок".

Леся УКРАЇНКА *Музика: Юрій ГАЙ*

Вишеньки.

Поблискують черешеньки
в листі зелененькім.
Черешеньки ваблять очі
діточкам маленьким.

Дівчаточко й хлоп'яточко
під деревцем скачуть,
Простягають рученята,
та мало не плачуть.

Раді б вишню з'їсти,
та високо лізти,
Ой, раді б зірвати,
та годі дістати.

„Ой, вишеньки-черешеньки,
червонії, спілі,
Чого ж бо ви так високо
виросли на гіллі?"

„Ой, того ми так високо
виросли на гіллі, —
Якби зросли низесенько,
чи то ж би доспіли?"

К. ПЕРЕЛІСНА

ВИШЕНЬКИ

Вишні так низесенько,
Навіть я дістану,
Мерехтять ряснесенько,
Де, куди не гляну.

Гілочка аж хилиться:
„Хочеш скуштувати?"
— Ні! Он мама дивиться —
Ще не можна рвати!

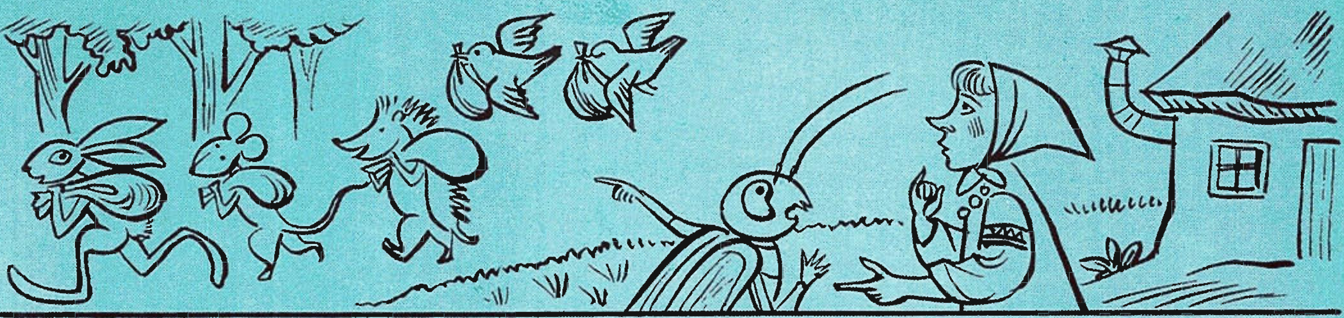
От, як дасть тарілочку
(Може, в цю неділю!),
Нахилю я гілочку,
Спробую, чи спілі.

І, як спілі вишеньки,
Обірву все чисто . . .
А сьогодні . . . Лишенько!
Ще не можна їсти!

Ряснесенько — abundantly; мерехтіти — блищати (to shimmer, to gleam).

Текст: Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ*

ГОЦА ДРАЛА

Цвір цвіркун у Гоцин ліс
Новину страшну приніс:

— Люте військо йде від поля,
Всім нам смерть або неволя!

Як почули звірі, птахи,
Ну ж тікати, бідолахи!

Тільки наша Гоца Драла
Не злякалась, не втікала.

Кличе ґномика вона:
— Де та армія страшна?

Глип — то ґноми йдуть у гай,
Попереду бородай.

Привітався бородай:
— Називаюсь Аяяй!

Запитався Аяяй:
— Ай, прийміть нас у свій гай!

Він найкращий на ввесь край,
Тут би табір був, як рай!

Каже Гоца їм охоче:
— Ставте табір, де хто хоче!

Не дрімали гості-ґноми,
Працювали без утоми.

Збудували табір-рай,
Командант був Аяяй!

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрація Е. КОЗАКА*

Мерехтять на луках коси,
Лугові тремтять квітки:
Червень сіно зранку косить
І складає у стіжки.

Сонце кличе: „Діти любі!
Гей, усі до мене враз!
Перші ягоди на зрубі —
То від мене дар для вас.”

Мирослав ПЕТРІВ *Ілюстрація Г. МАЗЕПИ*

МАРУСЯ И МЕТЕЛИК

Йде сонце по небі
В віночку з проміння —
Маруся йде лугом
В віночку з квіток.
— Добридень, Марусю! —
Шепоче латаття.
— Вітаю з весною! —
Сміється струмок.

Метелик радіє,
Веде він Марусю
Далеко-далеко
За млин, аж на гать.
Він квітку там бачив
Синеньку, маленьку —
Марусеньці хоче
Її показать.

Латаття — водяні лілеї (water-lily); **гать** — гребля (dam, embankment).

ТРИ КНИЖКИ КАЗОК

Хто з вас, діти, не знає про Зайчика Побігайчика та Лисичку Сестричку? Напевно всі знаєте. Це ж добрі знайомі дітей з усяких українських народних казок і байок. Ви напевно читали вже „Байки" Леоніда Глібова і „Коли ще звірі говорили" Івана Франка — в них розказується про Мурка і Бурка, про війну між Псом і Вовком, про фарбованого Лиса, про Вовка і Ягня, про Лебедя, Щуку й Рака і про багатьох інших звірів та птахів.

Ці казки й байки склав здебільша український народ, а письменники зібрали й опрацювали їх посвоєму. Деякі казки й байки запозичені від інших народів, а чимало казок придумали самі письменники-байкарі. І тепер є такі письменники, які творять нові казки й байки дітям. Не раз ви читаєте їх у „Веселці".

Таким письменником був український учений, професор університету Олександер Лотоцький-Білоусенко. Він був міністром в Уряді Української Держави, а потім головою Українського Наукового Інституту. Написав багато наукових книжок і видав повну збірку творів Тараса Шевченка. Помер 22-го жовтня 1939 року.

І ось цей відомий громадянин зладив був дуже гарну й велику читанку для дітей „Вінок", зібрав і опрацював три книжки казок і байок: „Зайчик Побігайчик", „Лисичка Сестричка" і „Пригоди Вовка Неситого". Ці казки й байки дітям дуже подобаються. У „Веселці" за 1960-62 рр. друкувалася казка „Пригоди Вовка Неситого". Тепер друкуємо гарні й цікаві пригоди „Зайчика Побігайчика".

О. БІЛОУСЕНКО *Ілюстрації М. МИХАЛЕВИЧА*

ЗАЙЧИК-ПОБІГАЙЧИК

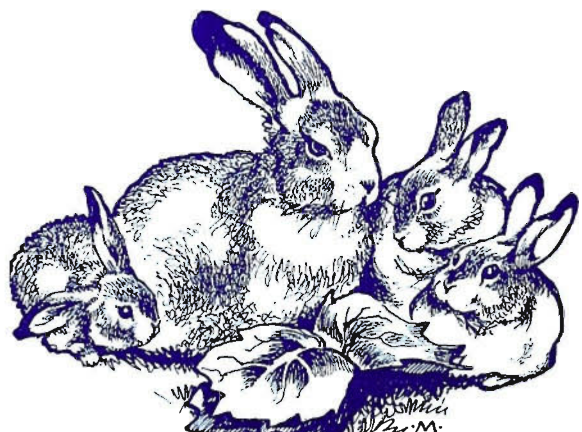
ЗАЯЧА РОДИНА

Ясно світить місяць. На лісовій галяві все видно, як на долоні. Стара зайчиха вивела туди своїх зайченят, щоб погралися та поскубли соковиту травичку.

Зайченята весело стрибають, одне з одним борюкаються, скубуть травичку і гризуть молоді паростки на кущах. А мати насторожила вуха, тихо сидить і прислухається, чи нема якої небезпеки.

В інших звірів мати, розмовляючи з дітьми, видає хоч який голос — замурчить або писне. Але боязлива зайчиха не сміє подати найменшого голосу, бо почує який ворог, надбіжить і покривдить її вухатеньких діточок. Розмовляє вона з ними своєю заячою мовою — ледве кліпне очима, поворушить довгими вухами, і зайченята її розуміють.

Ось вона прислухається. Щось зашамотіло не так далеко. Чи не лисиця? Зайчиха сіла на задні лапки, витягла шию, підняла вуха. Зайченята й собі занепокоїлись.

Позадирали вушка й от-от скочать у кущі, щоб заховатися в гущавині або в безпечній норі. Зайчиха подала вухами знак — і всі пустилися наввипередки до нори.

Так, там таки безпечніше. Забившись глибоко, можна і порозмовляти, навіть пісеньку заспівати. От і тепер, щойно вбігли в нору та й почали гуртом співати улюблену пісеньку:

Зайчику, зайчику,
Де ти бував?
У млині, у млині!
Що ж ти видав?
Сім мішків горішків!
Чом ти не взяв?
Били мене кравчики,
Поламали пальчики,
Щоб я не займав.
Ледве утік
Через бабин тік,
Ніжки попік —
Скаву - скаву - скаву!

Найбільше подобався їм оцей кінець пісеньки, що вони тягли його тоненькими голосками: „Скаву - скаву - скаву!" Скавуліли б вони ще довго, та мати занепокоїлась: ану почує та шасне який несподіваний гість — лисичка-сестричка чи вовчик-братчик. Досить сказати було: „Ну, годі, слухайте казочку!" — як усі покинули пустувати, обсіли навкруги маму та й зразу втихомирились.

— Яку ж вам сказати? — питає мати.

— Про зайчика й лисичку! — відповіли мало не всі разом.

— Добре! — каже зайчиха.

ЗАЙЧИК І ЛИСИЧКА

Був собі зайчик. Збудував він хату з лубка, а лисиця — з криги. Минула зима, настала весна, пригріло сонечко — розтанула у лисиці хата. Пішла лисиця до зайця та й каже:

— Братіку, пусти мене в свою хату хоч на тиждень, поки потепліє!

Заєць змилувався і пустив. Лисиця пожила день, сподобалось їй — от і вигнала вона зайчика з хати. Сама стала там жити. А зайчик жив надворі, ходив коло хати і плакав. Іде якось вовк, бачить, що зайчик плаче.

— Чого ти, зайчику, плачеш? — питає.

— Та як же мені не плакати! — скаржиться той. — Забралась лисиця в мою хату, мене вигнала, а сама живе там.

— Не плач, зайчику, — каже вовк. — Я піду й вижену її.

— Невже виженеш? Вона нікого не боїться.

— О, я вижену! — каже вовк. Підійшов він до хатки та й каже:

— Виходь, лисице, геть із хати!

А лисиця заспівала:

Я тобі не лисиця —
Я всім звірам цариця,
Всесильна і могуча;
Хто мене потривожить,
Тому смерть неминуча.

Вовк злякався та й побіг.

Зайчик знов почав плакати. Аж іде ведмідь. Побачив, що зайчик плаче, спитав:

— Чого, зайчику, плачеш?

— Та як же мені не плакати? Забралась у мою хату лисиця і сидить там, а мене вигнала й не пускає.

— Не журись, зайчику! — каже ведмідь. — Я її вижену.

— Ні, ведмедику, вже вовк брався її вигнати і не вигнав. Не виженеш і ти.

— Що ж ти мене рівняєш до вовка! — каже ведмідь. — От побачиш!

Підійшов ведмідь до хатки:

— А виходь, лисице, геть з хати, бо лихо тобі буде!

Лисиця заспівала свою пісню:

Я тобі не лисиця —
Я всім звірам цариця,
Всесильна і могуча;
Хто мене потривожить,
Тому смерть неминуча.

Ведмідь злякався та в ноги!

Зайчик знов почав плакати. Бігли собаки, угляділи зайчика, хотіли були кинутися на нього, та побачили, що плаче. Жаль стало собакам зайчика, підійшли до нього ближче:

— Чого, зайчику, плачеш?

— Та як мені не плакати? Лисиця вдерлась у мою хату, мене вигнала і не пускає.

— Ходім, ми зараз її виженемо!

Де вам вигнати! — каже зайчик. — Брався вовк виганяти — не вигнав, ведмідь виганяв — не вигнав, то де вже вам!

— Не журись, зайчику! Ходім, зараз же виженем лисицю!

Підійшли собаки до хатки і кажуть:

— Лисице, а геть із хати!

А вона заспівала їм:

Я вам не лисиця —
Я всім звірам цариця,
Всесильна і могуча;
Хто мене потривожить,
Тому смерть неминуча.

Собаки не злякались, кинулися до дверей хатки, та не могли дістати лисиці. Відійшли та й почали радитись, як їм обду-

рити лисицю. Порадилися, побігли додому, взяли з собою півня та й вертаються до заячої хатки. Дорогою навчили собаки півня, що йому робити.

— Ти, півнику, — кажуть, — ходи біля хати і кукурікай, лисицю виманюй, а ми поблизу заховаємося, поки вона виткнеться з дверей.

Підійшли до хати. Собаки засіли, а півень почав ходити біля хати та голосно співати: „Ку-ку-рі-ку!" Лисиця почула голос півня і дуже зраділа.

— „Ото щастя! — думає. — Я вже з голоду умліваю, а тут сама доля півня мені посилає."

Лисиця швиденько кинулась до дверей, а собаки — хап її за шию! Зайчик тоді увійшов у свою хату та й став господарювати спокійненько.

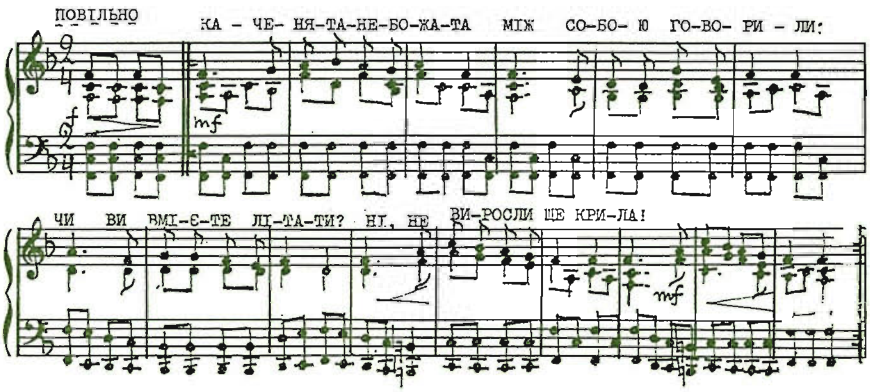
(Продовження буде)

Пояснення-словничок: **г а л я в и н а** — поляна, незадеревлене місце в лісі (clearing in the forest); **п а р о с т о к** — молоді, свіжі гілки (sprout, young shoot); **ш а м о т і т и** — шелестіти; лисичка-сестричка, вовчик-братчик, зайчик-побігайчик — так називає український народ цих тварин у казках; **л у б о к** — кора дерева (bark of a tree); **к р и г а** — замерзла брила води (block of ice); **в н о г и** — втікати.

Слова: Леонід ПОЛТАВА *Музика: Василь ОВЧАРЕНКО* *Ілюстрація: Євгеній ЄНСЕН*

ПІСЕНЬКА ПРО КАЧЕНЯТ

(Гра-інсценізація для дітей 5-7 років)

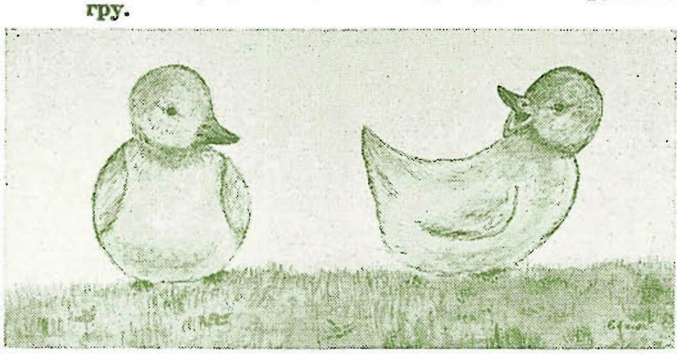
Каченята-небожата
Між собою говорили:
— Чи ви вмієте літати?
— Ні, не виросли ще крила!

Каченята-небожата
Стали думати-гадати:
Щоб літати, треба швидко,
Треба швидко підростати!

Каченята-небожата
Хутко всі біжать до хати:
— Дай, матусю, швидше їсти,
Дуже хочем крила мати!

— Дай, матусю, більше їсти,
Щоб росли великі крила! . .
Каченята попоїли,
Піднялись і . . . полетіли!

Від Редакції: **До уваги керівникам садочків та перших кляс Шкіл Українознавства і Рідних Шкіл: опрацюйте цю пісеньку з дітьми в русі, як гру.**

Юрій ТИС

Ілюстрації М. МИХАЛЕВИЧА

ПИСАНКА

II

Знову проминуло сім днів. Лада йшла польовою дорогою, а побіч росли червоні маки, сині дзвіночки й голубі незабудьки. Враз почула знайомі голосочки:

— Дзень-дзень-дзень . . . дзень-дзень-дзень. . .

Вона нахилилася до квітки.

— Ладочко, — загомонів дзвіночок, — отут кінчаться левади, і ти увійдеш у велику степову пустелю. Не лякайсь! Ми повідомили звірів, що там живуть, вони тобі поможуть.

І справді, внедовзі великий Степовий Орел почав кружляти над Ладою.

— Я бачу далеко й літаю високо. Я буду твоїм провідником. Перелітаю найвищі гори й найбільші пустелі. Я не раз бачив замок чаклуна. Я прикликав Великого Кота, і він проведе тебе далі. Прощай!

Степовий Орел шугнув понад Ладою, махнув кілька разів могутніми крилами і, скликуючи клекотом звірів, полинув високо у хмари. А надвечір, коли вже довгі тіні лягали на землю, до Лади підповз тихо Великий Кіт.

— Ладонько, — промовив м'яко, — сідай на мене, тримайся моєї шиї!

Лада легко стрибнула на теплий хребет Великого Кота, і він негайно помчався у темну ніч.

Кілька днів підряд появлявся над ними Степовий Орел і бачно спостерігав, чи не загрожує їм небезпека. А одного дня заклекотів на тривогу і сплив широким колом униз.

— Уважай, Великий Коте! Женеться за вами Вовкулака-Сіроманець!

Великий Кіт прискорив біг.

— Чого нам боятися вовка? — здивувалася Лада. — Я з усіма звірми живу у приязні. Він напевно нічого злого нам не зробить.

— Це не звичайний собі вовк! — відповів Великий Кіт. — Це висланець чаклуна, жорстокий його помічник, лише прибрав вигляд вовка. Це вовкулака! Він і змієм прикидається . . .

Великий Кіт не міг закінчити своїх пояснень. За ними появилася страшна потвора з широко роззявленою пащею. Кривава піна точилась у неї з-поміж великих гострих зубів.

— Ви біжіть далі, — почули клекіт Степового Орла, — я сам буду битися з ним!

Лада оглянулася. Побачила, як Степовий Орел раптом згорнув крила і з неймовірною скорістю помчався униз. Кинувся на вовкулаку і гострим дзьобом клюнув його у хребет. Вовкулака завив з болю, але поки спам'ятався, Степовий Орел знову напав на нього, запустив кігті в його шию і дзьобом бив по лобі. Вовкулака впав. За хвилину Великий Кіт з Ладою були вже далеко.

Коли наближалися до лісу, що темнів на обрії, з'явився знову Степовий Орел.

— Вовкулака вилизує свої рани, і він уже для вас не страшний. На краю лісу відпочиньте трохи, поки прибуде Ведмідь-Вуйко. Він поведе тебе, Ладочко, далі.

Під Лісом Лада щиро подякувала Великому Котові за поміч. Стояли тепер біля крислатого старого дуба. Великий Кіт не відступав від дівчинки. Він поклався біля неї і беріг її, повертаючи вуха на всі сторони.

Врешті з лісу долинули важкі кроки, десь недалеко тріщало гілля, і з-за дуба вийшов Ведмідь.

— Дорогий Вуйку, — відізвався Великий Кіт, — віддаю тобі під опіку нашу Ладочку!

Ведмідь привітався з ними й відповів:

— Знаю вже, знаю!

Він глянув угору, де кружляв у хмарах Степовий Орел. Орел звільна опускався додолу.

— У лісі я не можу бачити вас, — заклекотіло згори. — Чекатиму вас по той бік лісу.

— За сім день! — пробурмотів Вуйко-Ведмідь. — Раніше не зможу, дорога далека й важка, а ліс густий!

Лада сіла на Ведмедя, і він почвалав важкими кроками в лісову гущу.

По дорозі зустрічали багато різної звірини. Лада бачила малих зайчиків на галявинах, коли Ведмідь тюпав собі своєю дорогою, лисичок з довгими пушистими хвостами, шляхетних оленів з крислатими рогами. Над лісовими водами вітали їх темні бобри, вилазили із своїх майстерних підводних будівель і плескали об землю тугими хвостами. Великі, повільні тури виходили з своїх леговищ і ревіли стиха. А Лада усміхалася привітно до лісових пожильців і бажала всім жити в спокою і достатку.

— Бувайте здорові і щасливо вертайтесь! — пищали, нявкали, свистали й бурмотіли звірі, а Лада кивала їм привітно ручкою.

Коли вийшли на другу сторону лісу, Лада побачила перед собою нескінченну рівнину, сумну й мертву. Тільки зрідка росли на ній сухі невеличкі кущі. В одному місці на обрії підіймався сірий пагорб, а на нім виднів кам'яний, наче мертвий, замок.

Знову примчався Степовий Орел і сів біля них на дерево.

— Не стрінете тепер ні звірів, ні квітів, — промовив. — Ми вже на землях чаклуна, що називає себе царем царів, а там, у далині, його замок. Два дні ходи до нього. А я, хоч лячно мені дуже, буду тобі, Ладочко, показувати дорогу.

Лада попрощалася з Ведмедем і вдячно поцілувала його в щоку. Вуйко аж забурмотів з радости. Поглянув чорними очима на дівчинку й мовчки почвалав у ліс.

(Продовження буде)

Пояснення-словничок: левада — сіножать, лука (meadow); шугнути — швидко пролетіти або пробігти (to fly or soar powerfully, with a roar); вовкулака — людина, що перекинулась у вовка (werewolf, man-wolf); вовк-сіроманець — так український народ називає вовків, бо вони мають шерсть сірого кольору (grey wolf); крислатий — розлогий (branchy, twiggy); чвалати — бігти (to gallop); галявина — галява, поляна, незадеревлене місце в лісі (clearing in the forest); тури — рогаті тварини, буйволи, що колись жили в лісах України (bison); лячно — страшно.

ПЕРЕМОЖЦІ У КОНКУРСІ ЧИТАННЯ УКРАЇНСЬКИХ КНИЖОК У НЮ ПОРТІ — АВСТРАЛІЯ

На фоті учні Нюпортської Рідної Школи (Австралія), які протягом 1970-го року найбільше прочитали українських книжок. Всього 16 учасників конкурсу прочитали 119 книжок, що мають 5 189 сторінок. А 10 переможців у цьому змаганні прочитали 68 книжок, що мають 3 539 стор. У першому ряді, починаючи зліва, стоять: П. Чачунь, Я. Шмалько, П. Кардаш та Марійка Маґур. У задньому ряді: П. Пастир, М. Шкварок, В. Мельник, М. Тимошек та Галя Сташко. Всі вони дістали нагороди.

Фото І. Святківського

МИКИТА КОЖУМ'ЯКА

II КАРТИНА

Велика світлиця в палатах князя. За столами сидять воєводи.

КНЯЗЬ.

Воєводи, в горі, в тузі
Вас, мої і слуги й друзі,
Скликав я на раду тут...
Я не сам, увесь наш люд
Просить вас пораду дати,
Як державу врятувати,
Як скрутити змія злість,
Бо він всіх нас переїсть.
Ви згадайте, скільки кращих
Вояків пропало в пащі,
Скільки в розквіті дівчат
Йде щороку з наших хат.
За яку, скажіть, провину
Мусим ми платить данину?
Защо кров з нас смокче змій?
Воєводи, на двобій!
Що черга дочці — байдуже,
Хай моя княгиня тужить,
Все дарма... Але неволі
Мусим крикнути „доволі!",
Досить нам зубів і лап!
Хто не бореться, той раб!

1 ВОЄВОДА.

Мусим ми скоритись долі —
Вітром гнеться й дуб у полі.

2 ВОЄВОДА.

Гнулись ми, та досить гнутись —
Час до вітру обернутись!..

3 ВОЄВОДА.

Правда! Час підставить груди:
Хай що буде, те і буде —
Мусить статися двобій!

4 ВОЄВОДА.

Хай загине лютий змій!

5 ВОЄВОДА.

Мусить край настати змію!

КНЯЗЬ.

Бачу, слухаю, радію.
Але хто себе і зброю
Вкриє славою ясною?

(Тиша)

2 ВОЄВОДА.

Що ж, замовкли, люди добрі?
Є ж у нас борці хоробрі,
Їхні руки з криці куті,
І самі, як звірі, люті.

1 ВОЄВОДА.

Їхні руки, кажеш, з криці!..
Чув я вже... Лиши дурниці,
Досить тих борців хвалити!..
Краще, де вони, вкажи ти —
Їх, на жаль, у нас немає...

ДЖУРА *(входить).*

Дід там... Справу пильну має,
Хоче князю щось сказати.

КНЯЗЬ.

Що ж? Гаразд! Зови в палати!
Вибачайте, воєводи,
Що нараду перервав.

3 ВОЄВОДА.

„В лихоліття всі до згоди",
Батько мій колись казав.
Хай земля йому пером!

ДІД *(входить).*

Б'ю я князеві чолом,
Б'ю чолом і воєводам!
Чув я, князю мій, що ти
Перестав спокійно спати,
Що свати до тебе йдуть,
Щоб дочку твою узяти.

1 ВОЄВОДА.

Жартувать не місце тут!

ДІД.

Я, панове, не жартую,
Не для жартів я прийшов,
Я до князя в серці чую
І пошану і любов.
Воєводи! Не годиться,
Щоб віддав дочку наш князь.
Треба з лютим змієм биться,
Щоб не жер він більше нас.
Князю, треба вбити гада!

КНЯЗЬ.

Ось про це і йде нарада . . .
Але хто б на бій пішов?

ДІД.

Змія б син мій поборов.

КНЯЗЬ.

Що ж — він дужий?

ДІД.

Та не знаю,
А подужав би, гадаю.
Всі сини мої, панове,
Молоді, міцні, здорові,
А найменший — щось страшне!
Вже трилітком клав мене!
. . . Раз колись коня мій син
Перекинув через тин.
. . . А сердитий! Тільки слово —
І скипів, і вже готово!
Що підвернеться під руку,
Все потрощить, як макуху!
Чулий хлопець він і добрий,
І розумний, і хоробрий,
І всіх любить нас, либонь,
А зачепиш — як огонь!
Князю, в мене є надія,
Що подужає він змія.

КНЯЗЬ.

Ах, коли б він гада вбив,
Я б тебе озолотив!
Незабаром, замість хати,
Мав би ти, старий, палати,
Мав би коней і волів —
Все — що тільки б захотів.

ДІД.

Не прошу нічого в тебе,
Та мені його й не треба;
Я хотів лише тобі
Помогти в тяжкій журбі . . .

КНЯЗЬ.

Ох, старий, тяжка година!
Що ж . . . Поклич до мене сина!

ДІД.

Щоб пішов він? Та нізащо!
Не послухає, ледащо,
Він не встане і з стільця.

КНЯЗЬ.

Що ж, послати посланця?

ДІД.

Де там! Знаю я синів!
Шли дванадцять посланців,

Не послухає — старих!
Як не вийде знов нічого,
Шли малих дітей до нього.
Наймиліш йому дитина...
От такого маю сина!

КНЯЗЬ.

Все зроблю, сивенький мій —
Щоб лиш завтра був двобій!
Я на все, старий, готовий!
Прощавай, іди здоровий!

1 ВОЄВОДА.

Цей уб'є напевно гада!..

КНЯЗЬ.

Шо ж... Скінчилася нарада,
Дуже ви допомогли...
Але є ще в нас орли,
Та не тут, не в цій палаті,
А в мужицькій простій хаті!

(Князь встає й виходить. Разом з ним встають і воєводи з ніяково похиленими головами).

(Кінець другої картини)

Пояснення-словничок: п а щ а — звірячий рот (mouth of an animal); с м о к т а т и — to suck; р а б — невільник (slave); к р а й — тут: кінець життя, загибель; к р и ц я — steel; к н я з ю — це стара форма давального відмінка — тепер тільки: князеві; л и х о л і т т я — hard times; б и т и ч о л о м — низько вклонятися; с в а т — той, що посередничає в зав'язанні подружжя поміж юнаком і дівчиною (match-maker); п о д у ж а т и — to overcome; л е д а щ о — sluggard, good for nothing.

ВИШИВАНА ЗАБАВА ДЛЯ ДІТЕЙ І РІЗДВЯНА СЦЕНКА „СВЯТВЕЧІРНЯ ЗІРКА" В НЮ ЙОРКУ

Ще в грудні моя товаришка Марта запросила мене на вишивану забаву-ялинку. Влаштували її пані з 83-го Відділу Союзу Українок в Ню Йорку. Мартина мама належить до того Відділу.

Марта щотижня ходила на проби сценки, що мала бути поставлена під час забави. Вона оповідала мені про балет, який підготовляється, про одяги, що їх мама шиє для неї та її брата. Розказувала, як на пробах ведмедик смішить дітей та й про найменших „кубиків", що знали свої ролі краще за всіх. А сама Марта все повторювала свою ролю й зідхала: „Ах, як би на сцені не забутися!" Цей настрій передався й мені. Я вже давно приготовила свою вишивану суконку й нетерпеливо ждала забави.

У неділю по полудні 17-го січня разом з батьками й братом пішла я до залі школи св. Юра на забаву. Тут зібралося багато дітей з батьками й родинами. Нарешті розпочалася сценка „С в я т в е ч і р н я З і р к а". Нам цікаво було спостерігати її, бо під ялинкою ожили забавки й вирішили полетіти ракетою в космічні простори. Вони хотіли визволити Святвечірню Зірку від злих зорегасів. Зорегаси — це потвори, які живуть у міжплянетних просторах і гасять зорі. З допомогою зайчика і його моркви забавкам вдалося визволити Зірку. Коли звільнена Зірка засвітила на небі, українська родина змогла засісти до Святої Вечері. Ми всі разом з родиною на сцені заспівали „Бог Предвічний..."

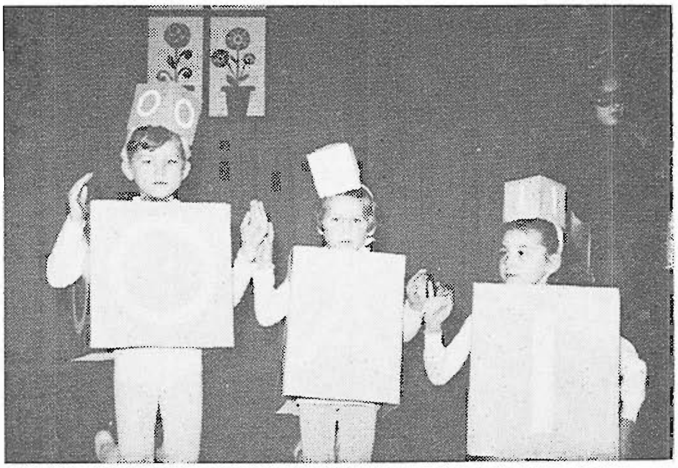
Зірка: Оля Ґенза. Зорегаси: перший ряд зліва — Ірена Кордуба, Ляля Саляк, Дарія Ґенза. Другий ряд зліва: Таня Оберишин, Ганя Гординська.

Глядачі зацікавлено стежили за жвавою дією й танками. На сцені я пізнала Марту й інших своїх товаришок та товаришів. Вони були переодягнені за робота, зайчика, ляльку, м'ячика, ведмедя, сміхуна, зірку, кубиків і зорегасів. Я навіть чортика пізнала!

Коли сценка скінчилася, ми пішли до буфету. На залі був і столик з книжками. Я купила братові книжечку Діми „Кіт-Музика". Братчик ще не вміє читати, але йому дуже подобаються кольорові образки.

Зліва: Марта Івашків, Роман Титла, пані Ніна Січинська, Андрій Бідяк, Марко Івасків, Роман Бідяк, Адріяна Лучечко, Христя Саляк, Роксоляна Лучечко, Адя Роговська, Таня Оберишин.

Кубики: зліва — Андрій Бідяк, Адріяна Лучечко, Роксоляна Лучечко.

Почалася забава. Ми танцювали й гралися в різні гри. Під кінець діти стали в коло, і кожне отрималодарунончок. Тато купив нам льоси. Я знала, що нічого не виграю, бо не маю щастя в льотерії. А тут несподіванка! Пані-заповідач вигукнула: „Рожевий квиток — 5836!" Це ж моє число! Я виграла велику вишивану подушку.

Я поклала виграш на своєму ліжку. Дивилася на неї й думала: „Якщо пані з 83-го Відділу на другий рік знову зроблять таку ялинку-забаву — я напевно піду. Ще й своїх товаришок заохочу."

Г. В.

СВ. МИКОЛАЙ У МОНТРЕАЛІ.

На світлині 26 юних виконавців вистави „Найкращий подарунок" Лесі Храпливої. Сценкі відіграли учні Рідної Школи при парафії Успіння Божої Матері ступив балет Сніжинок і Хмаринок, який підготовила гою інших учителів кожного року приготовляє Свят-Миколаївську виставу. Під час цьогорічної вистави вив Монтреалі. Вже 20 літ пані Я. Бринявська з допомопані М. Чолій. Дуже гарно був виконаний діялог Зірки й Місяця (Олі Гук і Ореста Гуменного).

З цієї нагоди Рідна Школа складає добровільний даток на „Веселку" в сумі $ 5.

ПИШУТЬ ПИСАНКИ

На світлині Даня Лесюк і Ромчик Мурій, учні 4-ої кляси Рідної Школи при парафії Успіння Божої Матері в Монтреалі малюють писанки в павільйоні Етнічних Груп на площі колишньої Світової Виставки в Монтреалі під час Українського Тижня. Відвідувачі дуже цікавились малюванням писанок, і тому Р. Мурій давав їм пояснення французькою мовою, а Д. Лесюк англійською. Даня і Ромчик мали вишивані одяги. Вони звертали на себе увагу всіх відвідувачів.

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ
Scenario and story: R. ZAVADOVYCH

Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ
Illustrations: P. CHOLODNY

БОГДАН-СІЧОВИЙ СТРІЛЕЦЬ
ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE
BOHDAN-SICHOVY STRILETS

РОЗДІЛ III: РІДНІ БРАТИ
CHAPTER III: BROTHERS

У покритих снігом українських Карпатах гриміла австрійсько-російська війна.

The war between Austria and Russia raged across the snow covered Ukrainian Carpathians.

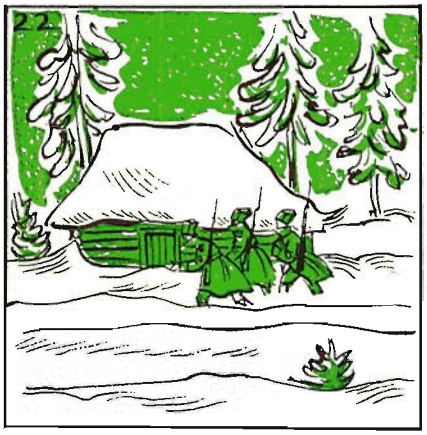
Богдан і його товариші пішли на стежу.

Bohdan and his friends were sent on a scouting mission.

Тим часом знялася снігова заметіль.

Suddenly a snow storm developed.

Бредучи снігами, солдати збилися з дороги й натрапили в лісі на повітку з сіном.

Trying to find their way in the heavy snow, the soldiers stumbled upon a hut in the forest.

— Отут хіба пересидимо бурю! — сказав Богдан і штовхнув чоботом двері повітки.

"Let's wait out the storm here," said Bohdan and kicked the door open.

Як тільки солдати посідали на сіні, з темного кутка виткнулася постать. — Хто ви? — залунав голос.

As soon as they sat down in the hay, a voice from the dark corner of the hut asked, "Who are you?"

(Продовження буде)

(To be continued)